

# Mosippa som dominerande ört

Bengt Oldhammer

Ibland stöter man på udda eller oförutsedda saker som förgyller tillvaron. Det behöver inte vara sensationer i sig. Ofta räcker det faktiskt med att själva upptäckten är lite rolig. Så var det när jag i slutet av augusti 1995 befann mig där Storfjäten och Lillfjäten rinner samman. "Föreningen" är för övrigt det norrlandspoetiska namnet på denna plats.

Jag hade precis hittat en superlokal. Iallafall för dessa trakter och i mitt tycke. Den ligger strax söder om Föreningen. Där finns storgröe, lundelm, brunpudrad nållav, granskog med spår efter flera bränder, jättelokar och en säregen tallhed med 4 - 500-åriga tallar gränsande till en prunkande slätteräng m.m. Jämfört med det intilliggande harvade hygget bjuder lokalen på närmast extatiska upplevelser för en skogsbiologiskt intresserad person. Jag kanske överdriver något, men fint är det iallafall.

Lyrisk och omtumlad vandrade jag sedan vidare mot Föreningen och tyckte att jag hade fått årets upplevelse i dessa trakter. Jag knallade ett stycke längs Fjätan, som här gränsar till ett i mitt tycke tråkigt kalhygge med misslyckad återväxt. Slänten ned mot älven med enstaka tallar tycktes mig lika tråkig och inte blev det mycket roligare när jag kom in i en välansad 50-årig tallskog. En mönsterskog för skogsbrukare, som passar perfekt med tidtabellerna över medeltillväxt och liknande. Bedövad av min tidigare upplevelse tänkte jag bara som pliktskyldigast springa över området vid Föreningen. Man vet ju aldrig, där kan ju finnas något.

## En syn från förr

På min väg i rask takt mot Föreningen noterade jag en överblommad mosippa. Jaha. Anteckning i boken. Traskade vidare. En planta till lite längre fram, inget märkvärdigt. Ny anteckning i boken och sedan vidare mot Föreningen.

På tillbakavägen stannade jag till vid mosippan och gick några meter in i den 50-åriga tallskogen. Där stod en mosippa till. Och en till. Och en till. De växte med någon eller några meters mellanrum. En kort rundvandring gav 75 blomstänglar. På en yta om 2 x 2 meter räknade jag till 40 bladrossetter med fem blommor. Jag gick ut på hygget och slänten ned mot Fjätan. Överallt mosippor, samt en del kattfot och plattlummer.

Totalt rör det sig om 100-tals, troligen 1000-tals, kanske fler, plantor av mosippa. Ursprungsmiljön har nog varit strandbrinken, där viss erosion förekommer naturligt. Men bränder måste ha gjort att den har spritt sig över ett så stort område och med en så relativ jämnhet. Mosippan är faktiskt den dominerande örten i tallskogen! Trots att skogen är tämligen ointressant, har vi här en nyckelbiotop av hög klass. Och en nyckelbiotop som behöver skötsel! Sådana nyckelbiotoper måste vara underbara för en skogsbrukare, som alltid brukar få höra att nyckel-

biotoper skall sparas intakta och lämnas för fri utveckling. Här finns utrymme för fantasi och experiment.

De lokaler med mosippa jag har sett i Dalarna har alla varit mer eller mindre igenväxande med ungskog och ris eller gräs. Här vid Föreningen är det som det var en gång. Man tror ju inte alltid alla gamla berättelser om hur bra det i vissa avseenden kunde vara förr. Som t ex historierna om hur mycket skogsfågel det fanns. Likadant är det med uppgifterna om mosippan. Man har tvivlat en aning. Överdrev inte Linné, när han på väg upp mot Särna noterade att *"Allestädes i den brända skogen växte den rara Pulsatilla apiifolio i otrolig myckenhet, att ingen ört fanns så mycket som hon"*? Linné var ju knappast känd för sin blygsamhet.

Men vi får kanske lov att tro att det var sant? I allafall tror jag nästan det, efter att ha sett lokalen vid Föreningen. Kanske finns det fler rika mosipplokaler längs dessa vattendrag om man letar. Det finns i allafall en lokal till, som Simon Åhlman beskriver 1949 i boken "Natur i Dalarna" av Forsslund och Curry-Lindahl:

"En försommarnatt fiskade jag laxöring i en fjällälv i Idre. Jag hade varit för ivrigt upptagen av fisket för att ha tid att se mig omkring. Men just som solens första strålar började sila ned mellan träden, vände jag mig om och fick se en syn, som jag aldrig skall glömma. På rullstensmark, under ett glest bestånd av gammal tall, var marken översållad av tusen och åter tusen mosippor, en blomprakt vars make jag aldrig skådat. Jag som så många gånger som pojke sprungit i skogen för att hitta en eller annan mustuppa, här stod jag i ett hav av blommande mosippor.

Jag slutade fisket, tände kaffeeld och slog mig ned vid stranden. Där satt jag länge, full av andakt och såg hur morgonsolens strålar spelade över markernas blomsterprakt. Fjällälven sorlade och röken från min lilla lägereld steg i en tunn, blekblå slinga upp mellan tallarnas kronor, där morgonvinden susade sin vildmarksmelodi."

